

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№5/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 580 sahifa,
14-may, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Qirg'izboyev Abdug'afvor Karimjonovich – Tarix fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Umarova H.O' – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)

Panjjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti Toshkent temir yo'l muhandislari instituti.

EDITOR-IN-CHIEF:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich – Doctor of Historical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024 yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

MUNDARIJA

Nutq o'qitirish mashg'ulotlarida maqol va rivoyatlardan foydalanish texnologiyasi	12
Azimova Nodira Xikmatovna	
Matematikada o'tkaziladigan sinfdan tashqari viktorina, matematik ertalik va matematik musobaqalarni tashkil etish.....	15
Azizova Dilnoz Yo'ldashevna	
Adabiy ta'limda fanlararo integratsiyani rivojlantirishda didaktik o'yinlarning o'rni	19
Hasanova Bahora Isa qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darsliklaridagi kognitiv-pragmatik mashqlar turlari va mazmuni.....	22
Jahonova Nargiza Yunus qizi	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kimyo fanidan uyga vazifalarni tashkil etishda QUIZ testlardan foydalanish	28
Jamolova Nodirabegim Jobir qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini tashkil etishning dolzarbligi	32
Mazgarova Durdona Shuxrat qizi, Mirzakamolova Komola Xojiakbar qizi	
Understanding and Using Articles in English: A Practical Approach.....	35
Mustafeyeva Nigina Shuhrat kizi	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari.....	40
Nosirova Dilfuza	
Ona tili va o'qish savodxonligi fanining boshlang'ich ta'limdagi o'rni va ahamiyati	45
Otamurodova Mahfirat Husan qizi	
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi qaror va qonunlari asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuv	49
Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi, Po'latova Mahfuza To'liqin qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining kasbiy etikasi va madaniy salohiyatini shakllantirish omillari...52	
Qodirova Fotima Rashidovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishda xorijiy tajribalarining qiyosiy tahlili55	
Shokirova Madinabonu Shomurod qizi	
Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda mental arifmetikaning o'rni.....59	
Sulaymonova Nigora Olimjon qizi	
Boshlang'ich ta'limda ta'lim samaradorligini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish mexanizmlari (Singapur ta'lim tizimi misolida).....63	
Taniqulova O'g'lioy Fahriddin qizi	
SWOT texnologiyasi asosida talabalarning tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish modeli.....66	
Abdusalomova Saidabonu Ziyovuddin qizi	
Механизмы формирования характера трудолюбия в младшем школьном возрасте	69
Зияев Амаль Толибович	
Современные методы обучения иностранному языку в начальных классах	72
Косимова Шахризода Бахромжон кизи, Рузметова Хилола Абдушариповна	
Ислам в духовных исканиях Льва Толстого: уважение великого писателя к религии и пророку	75
Мамасодикова Махзуна Жалол кизи	
Проблемы и особенности перевода с узбекского языка на русский: анализ ошибок и пути решения	78
Холмуродова Дилдора Хусниддиновна	
Развитие русского языка в современном мире	80
Чернова Татьяна Алексеевна, Темиров Руслан Расул угли, Хасанов Сайхунбек Килич угли	
Ona tili ta'limida muqobil javobli testlardan foydalanishning afzalliklari.....83	
Komilova Lola Nasillovna	
Maxsus pedagogikani o'qitishda klinik, tarixiy, psixologik, didaktik materiallarni integrativ o'qitish metodlari	91
Djavlanova Nodira Xamza qizi	

Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining loyihalash kompetentligini shakllantirish	94
<i>Xidirova Dildora Zayniddinovna</i>	
Formation of Cultural Tolerance in Preschool Children Through Foreign Language Learning Using Digital Educational Resources	98
<i>Dadakhanova Mohlaroyim Muratvayevna</i>	
Ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash va qo'llab-quvvatlashning samarali usullarini o'rganish	106
<i>Ataullayev Fazliddin Fahriddin o'g'li</i>	
O'quv jarayonida sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning ta'limiy aspektlari tahlili	110
<i>Zubayda Barnoyeva</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlikni shakllantirishning nazariy va metodik manbalari.....	116
<i>Mirxalilova Nargiza Akbarovna, Usmanova Mashkura Mirzoroximovna, Xunarova Lobar Akbaraliyevna</i>	
Butun dunyoda nogiron bolalarga nisbatan munosabat: stereotiplar va ularni yengish	120
<i>Axmadova Shahloxon Voxid qizi</i>	
Ijtimoiy va pedagogik riabilitatsiyon deviant xulqi bo'lgan o'smirlar.....	124
<i>Abduvaliyeva Mashhura Abduvohid qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mehnat munosabatlarini tartibga solishda sog'lom ish muhitini yaratish.....	127
<i>Qosimova Shaxnoza Nuriddinovna</i>	
Maktab o'quvchilarida chet tili bo'yicha strategik kompetensiyani shakllantirish: psixologiyistik asoslar	131
<i>Akmalxonova Nodira</i>	
Chet tillarini o'zlashtirishning psixologiyistik asoslari: A. A. Leontyev qarashlarining tahlili	137
<i>B. O. Toshboyeva</i>	
O'quvchilarni tabiiy-ilmiy savodxonligini shakllantirish asosida tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning xususiyatlari mazmuni	143
<i>Ro'zimatov Jamshid Alisher o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf "tarbiya" darslarida o'quvchilarning tanqidiy tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan mavzularning mazmun-mohiyati	148
<i>Xoliqulova Moxichehra Nodir qizi</i>	
Развитие деонтологической компетентности будущих учителей предмета "воспитания"	152
<i>Бахобов Анвар Абдусаттор угли</i>	
Obrazli tafakkur – boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini o'stiruvchi vosita	155
<i>Turg'unova Xumora Xusniddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda janriy xususiyatlariga ko'ra ifodali o'qish ko'nikmasining yo'nalishlari	158
<i>Tirkasheva Xumora Nurali qizi</i>	
Sharof Boshbekovning "Temir xotin" dramasida dramatik diskursning semantik va sintaktik qurilishi	162
<i>Mavlanova Xafiza Gulmurodovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning teleko'rsatuvlar vositasida nutq madaniyatini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	166
<i>Abduvosiyeva Mahmuda Xamidullo qizi</i>	
"O'z-o'zini rivojlantirish", "amaliyot" hamda "pedagogik amaliyot" tushunchalarining ijtimoiy-falsafiy, pedagogik talqini	169
<i>Adasheva Matluba</i>	
Kursantlarda muzokaraga kirishish ko'nikmalarini shakllantirishda nizoli vaziyatlar strategiyalarining psixologik o'rni.....	173
<i>Azamjonova Oyniso Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvi jarayonida rahbar kompetensiyalarini rivojlantirishning zamonaviy metodik yondashuvlari.....	178
<i>Berdiyeva Dilafruz Shuxratovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'quv-tarbiya jarayonida mashq daftarining o'rni va ahamiyati	182
<i>Bo'ronova Maftuna Valijon qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida kitobxonlik madaniyatini takomillashtirishning nazariy asoslari	186
<i>Burxanov Bahodir Baxtiyorxodjaevich</i>	
Yoshlar orasida emotsional intellektni rivojlantirishning psixologik asoslari	191
<i>Darvishxojayev Xasan Abdulxakimovich</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar darslarida virtual ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	195
<i>Djurayeva Nargis Narkulovna</i>	

Ingliz tilida talaffuzni o'rgatishda samarali zamonaviy kompyuter dasturlari	198
Ernazarova Shahnoza Ergash qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyaning ahamiyati va ma'naviyatga ta'siri	202
Fayziyeva Dilfuza Tohir qizi	
The Importance of Modern Technologies For Improving Speech Skills of Primary Students.....	206
I. A. Komolova	
Bo'lajak pedagoglarning ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishining o'ziga xos imkoniyatlari.....	209
Inadullayeva Sevara Qahramonovna	
O'quvchilarning jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiruvchi metodlar	212
Jumanova Shaxnoza Baxromjanovna	
Ulug'bek Hamdamning "Isyon va itoat" romanida obrazlar hayotiga konfliktning ta'siri.....	215
Karimova Mahliyoixon Mahkamjon qizi	
Sharq mutafakkirlari qarashlarida harbiy xizmatchilarda psixik o'zini o'zi boshqarish muammolarining metodologik tahlili	219
Kiyomxujaeva Madina Rustambek qizi	
Xorijiy tillarni o'qitishda milliy va xalqaro tajribalarni solishtirish	224
Jumaboyeva Malika, Eshpolatova Nozima, Ne'matova Shahzoda, Razzakova Nodira	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida markazlar faoliyatini rivojlantirishda tarbiyachining nutqiy madaniyati	227
Nazarova Zulayxo Turabovna, Oydinova Baxriniso Burxon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni faoliyatlar orqali ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishda tarbiyachining vazifalari	231
Niyozova Maftuna Normaxmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni raqamli ta'lim muhitida "Smart-Learning" texnologiyalarini samarali qo'llashga tayyorlash metodikasi (umumiy pedagogika misolida)	234
Nurullayeva Ugulxon Ergashboyevna	
O'qish savodxonligini rivojlantirishning zamonaviy didaktik yondashuvlari	237
Oripova Dilnozaxon Abduvosi qizi, Azimova Ziyoda Ergashevna	
Adabiy ta'limda o'quvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	241
Qodirova Dilnoza Alisher qizi	
"Yorug'lik dispersiyasi va uni hosil bo'lishi" mavzusini eksperimental yo'l bilan tushuntirish metodikasi.....	245
Rashidova Vazira Baxodir qizi	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarini akademik mobillik asosida o'qitish tizimini takomillashtirish muammolari va ularning yechimlari	248
Ruziyeva Shoxida Fatilloevna	
Literature is A Reflection of the Soul and Culture of Humanity.....	254
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Linguistic Devices in Detective Terminology of "The Purloined Letter" by Edgar Allan Poe	257
Shokirova Markhabo	
Maktab direktorlarining psixologik bilimlarini rivojlantirishning ahamiyati va yo'nalishlari.....	260
Talabayev Utkirjon Rosuljonovich	
Bo'lajak harbiy xizmatchilarda empatiya orqali kasbiy moslashuvchanlikni oshirishning ijtimoiy-psixologik asoslari	263
Toshmatov Rustamjon Muydinjon o'g'li	
Tanqidiy tafakkurni shakllantirishning pedagogik va psixologik nazariyasi bo'yicha xorijiy va mahalliy tadqiqotlar tahlili	266
Xudoyorova Gavhar Baxtiyor qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash mazmuni va amaliy ahamiyati	271
Yakubova Zilola Zikirovna	
Zulfiya she'riyatida vafodor ayol timsoli	274
Yusupova Muqaddam Mahmutjonovna	
Yangi davr – yangi dars: ta'limdagi zamonaviy metodlar.....	278
Jumoniyo'zov Nurbek Xudoyorovich	
Взаимное сотрудничество Республики Узбекистан и Республики Азербайджан в формировании современной системы международных отношений	280
Исломов Абдулазиз Латиф угли	

Qo'l mehnati orqali talabalarda mas'uliyat va intizom tuyg'usini rivojlantirish.....	284
Abdullajonova Dildoraxon Rustamjonovna	
Innovatsion ta'lim muhiti sharoitida o'qituvchining akmeologik pozitsiyasini shakllantirish	288
Aralova Dilafruz Dushaboy qizi	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida fanlararo aloqadorlikning ahamiyati.....	292
Madraximov Shuxratjon Shukurovich, Madraximova Maxfuza Axmedovna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida adabiyot fanini o'qitishda zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi	295
Madraximova Maxfuza Axmedovna, Madraximov Shuxratjon Shukurovich	
Yosh o'qituvchilar va ongsostining ta'limdagi ahamiyati	299
Mutabar Kasimkhodjayevo	
A Stylistic Comparison of Ethical and Moral Proverbs in English and Uzbek.....	303
Parvina Mukhtashamova	
Talabalarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishda podkast texnologiyalaridan foydalanish	306
Yuldashev Abdurauf Ro'zmatjonovich	
Informatika o'qitishda grafik organayzerlardan foydalanish.....	308
Zohidova Mahfuza Habibovna	
Характеристика деловой переписки на русском языке	311
Бобоназаров Хуршид Ишпулатович	
Vatanparvarlik hissini yoshlarda takomillashtirish masalasining mahalliy psixologlar tomonidan talqini	315
Kulaxmetov Abdusattor Baxriddinovich	
Методика преподавания фразеологизмов в старших классах	319
Мамадаминова Жамила Турабоевна	
Особенности учебного кластера как среды для развития речевых навыков	323
Мамаджанова Карина Абдукаримовна	
Maktabgacha ta'limda hr boshqaruvi: rivojlangan mamlakatlar tajribasi va O'zbekiston sharoitida tatbiq etish yo'llari.....	327
Alovdinova Iroda Botir qizi	
"Kognitiv faollik" tushunchasi va uning pedagogik-psixologik aspektlari	330
Ismoilova Nozimaxon	
The Significance of Media Competence in Enhancing Speaking Skills Among B2 and C1 Level Learners	335
Vazira Bafayeva Muxiddinovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida 21-asr ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari	338
Raximdinova Gulbodom Ibrohimjon qizi	
Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning transversal kompetensiyalarini rivojlantirishda maxsus va interfaol metodlardan foydalanish	344
Askarova Barchinoy Abdurahimovna	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining grafik kompetentligini transformatsion yondashuv asosida rivojlantirishning samarali shakllari va interfaol metodlardan foydalanish	347
Butayeva Gulmira Boxodirjonovna	
Ota-ona qaramog'isiz qolgan bolalarni tutingan oilalarga moslashtirishning pedagogik mexanizmlari	350
D. Q. Rahimova	
Emotsional intellektni rivojlantirishda zamonaviy ta'lim metodlarining o'rni.....	353
Jamalova Kamola Shahobiddinovna	
Tadqiqot samaradorligini pasaytiruvchi metodik xatolarni korrektsiya qilish usullari	358
Mamasidiqova Odina Islomjon qizi	
Ona tilini o'rgatishda didaktik material tanlash metodikasi	362
Mamatova Gulshan Amankulovna	
Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida to'rt blokli model (tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot va hamkorlik) ning qo'llanilishi	365
Mirzoyeva Maftuna Husnitdinovna	
Spekulyativ dizayn metodi asosida talabalarda kelajak ssenariylarini yaratish texnologiyasi	368
Nishonov Nodir Alimjanovich	
Filologiya yo'nalishi talabalari ta'lim jarayonida ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda hamkorlik pedagogikasining ahamiyati.....	372
Nishonova Aziza Mirzaxmadovna	

6–7 yoshli bolalarning kognitiv ko'nikmalarini raqamli ta'lim vositalari asosida shakllantirish metodikasini takomillashtirish	375
Nuritdinova Shaxnoza Kamoliddin qizi	
Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirishning innovatsion metodikasini takomillashtirish	377
O'rozboyeva Dilnoza Alimboy qizi	
O'quvchilar bilan olib boriladigan sport ishlarining pedagogik asoslari	380
Oromova Laylo Ilhomovna	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini dasturlash tillari orqali rivojlantirish yo'llari ..	384
Raxmatov Mirzo Mukimovich	
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda dizaynerlik qobiliyatlarini takomillashtirishda mahorat darslari (master klass)ni tashkil qilish	389
Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna	
Shaxs kasbiy taraqqiyoti va amaliy faoliyat rivojlanishining omillari	394
Toshmurodov Muxriddin Suvon o'g'li	
Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchisining kasbiy kompetentligini shakllantirish mexanizmlari	398
Yuldasheva Nargiza Egamberdiyevna	
Talabalarda kasbiy yozma nutq kompetensiyasini takomillashtirish metodikasi	401
Alimov Farhod Sharabidinovich	
Boshlang'ich ta'limda buyuk allomlarimiz merosini integratsiya asosida o'qitish usullari	405
Mamatkarimova Sevara Alim qizi	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilari inklyuziv kompetentligini rivojlantirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	410
Raximov Atanazar Karimovich, Yuldashova Iroda Dilshodovna	
15-16 yoshli voleybolchilardan iborat nazorat va tajriba guruhlarida sakrash chidamkorligining pedagogik tajriba davridagi rivojlanish ko'rsatkichlarini shakllanish dinamikasi	413
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni rivojlantirishning metod va vositalari	417
Xudoyberdiyeva Sayyora Abdumumin qizi, Buzrukov. T. O.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishda o'qitishning tashkiliy-pedagogik shartlari	421
Rahmonova Zulayho Abdumalikovna, Buzrukov T. O.	
Pedagogik oliy ta'lim talablarida kasbiy pedagogik imijni rivojlantirishning ijtimoiy pedagogik zaruriyati	425
Mo'ydinova Shoxsanam Doniyorbek qizi	
The Role of English as a Tool for Cultural Diplomacy in Post-Soviet Uzbekistan	428
Fariza Umarova Yorqin kizi, Iroda Roziqova Alsharifiddin kizi	
Ijodiy tafakkur shakllanishida lug'atlarning o'rni va ahamiyati	434
Tursunova Ozoda Faxriddinovna	
Malakali bokschi larni texnik-taktik tayyorlashda bosqichma-bosqich yondashuv	437
Meliqo'ziyev Mavlonjon Ro'zmatjon o'g'li, Meliqo'ziyev Bektemirjon Ro'zmatjon o'g'li	
Possibilities of Physical Education Means in the Formation of Volitional Qualities in Schoolchildren	443
Z. Nazarov	
Bo'lajak pedagoglarning ilmiy-tadqiqotchilik kompetensiyasini shakllantirish ijtimoiy pedagogik zarurat sifatida	447
Abdullayeva Nasiba Abdusolomovna	
Rus tili darslarida kommunikativ yondashuvlar	451
Adilova Soliyaxon	
Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlardan foydalanish	455
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Talabalarda kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishni boshqarish asosida ta'lim xizmatlarini takomillashtirish	458
Abdullayeva Aziza	
Tabiiy fanlarni o'rganishda boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun interfaol usullar va zamonaviy texnologiyalar	461
Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'lim mazmunini loyihalashga tayyorgarligining pedagogik psixologik xususiyatlari	465
Haydarqulova Mahliyo Zafarovna	

Zamonaviy yondashuv asosida talabalarda ekologik ta'lim-tarbiya berishning samarali yo'llari	469
Sh.S.Shodmonova, Hotamov Tolibjon Narzulloyevich	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilari nutqini o'stirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish metodikasini takomillashtirish.....	472
Imomova Muazzam Rafiqjon qizi	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning natijalarini baholash.....	476
Ismatova Ozoda Parda qizi	
Bolalar ijtimoiylashuvining psixologik masalalari	482
Jo'Imurodov Oybek Asliddin o'g'li	
Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda didaktik vositalarning o'rni	485
Karimova Nilufar Raimjonovna	
Nogironligi bo'lgan shaxslar bilan ijtimoiy ish olib borishda muammo va yechimlar.....	488
Komilova Mohiniso Jobir qizi	
Kimyo o'qituvchisi kasbiy kompetentligini aniqlashning ustuvor pedagogik vazifalari	491
Mamajonov Shuhratjon Asqarovich, Odilxo'jazoda Nigoraxon Baxtiyorxo'ja qizi	
Ma'naviy taraqqiyot sharq allomalar merosida	495
Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna	
Abduqodir Shakuriyning yangi usul maktablari va o'qitish metodikasi	499
Muxtorqulova Rushona Zohidjon qizi, Salomova Ra'no Vassiyevna	
Raqamli ta'lim resurslaridan foydalanishning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri.....	505
Lapasova Zebiniso Xidirovna	
Fransuz tili mashg'ulotlarida madaniyatlararo muloqotga o'rgatishning kommunikativ texnologiyalari	509
Muzaffarova Nodira Mardonovna	
O'quvchilarni ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarini shakllantirish omillari	514
Norbo'tayev Farhod Maxsidin o'g'li	
O'qituvchining kasbiy kompetentligi orqali o'quvchilarda ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish.....	518
Rajabova Xurshida Hakimovna	
Harbiy xizmatchilarning oilasini harbiy muhitga moslashuvining ijtimoiy-psixologik omillari.....	521
Rejametova Iroda Ikramshikovna	
Refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish metodik muammo sifatida	526
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablari direktorlarining boshqaruv faoliyatida ijtimoiy muhitni rivojlantirishning amaldagi holati (menejerlik o'quv kurslari misolida)	530
Saidqulov Sodiqjon Botirovich	
Umumta'lim maktab o'quvchilarining ijtimoiy-siyosiy kompetensiyasini shakllantirish: nazariy yondashuv va ilmiy asoslar.....	533
Samatova Iroda Azamjon qizi	
Beyond Accountability: A Growth-Oriented Teacher Appraisal System for Professional Development.....	537
Sardorbek Rislikboyev	
Milliy qadriyatlar – millat ko'zgusi	542
Sulaymonova Tanzila Zoir qizi	
Tarbiya jarayoni mazmuni va mohiyati.....	545
Sultonov Ismoiljon Qodirjon o'g'li	
Nutqni rivojlantirishda interfaol pedagogik texnologiyalardan foydalanish zarurati va shart-sharoitlari.....	548
Tursunova Kamola Ulug'bek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotining milliy imidjini rivojlantirish va boshqarish texnologiyalari	552
Valiyeva Hamida	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni maktab ta'limiga kompleks tayyorlash mazmuni.....	556
Xolboyeva Gulnora Ulashovna	
10-12 yoshli stol tennischilarni jismoniy tayyorgarligini yordamchi mashqlar majmuasini qo'llash orqali rivojlantirish.....	559
Yaqubova Zulayxo Alisherovna	
Gumanitar fanlarda milliy folklordan foydalanishning ahamiyati.....	564
Abduxakimova Maxfuza Abduraxmonova	
Классификация сказок и их характерные черты	568
Мусурманова Азиза Камиловна	

Необходимость развития коммуникативных компетенций у студентов медицинского ВУЗА.....	572
Шукурова Нодира Тиллаевна, Фуркатова Сабрина Фармоновна	
Oila va maktab hamkorligi asosida o'smir yoshidagi o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirish masalalari	576
Evatov Saminjon Sobirovich	

TABIIY FANLARNI O'RGANISHDA BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN INTERFAOL USULLAR VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR

Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li

Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti, tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tabiiy fanlarni o'qitishda boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interfaol usullar va zamonaviy texnologiyalarning o'rni tahlil qilinadi. Metodik yondashuvlar orqali o'qituvchilarning bilim, ko'nikma va amaliy faoliyatini takomillashtirish usullari yoritiladi, hamda dars samaradorligini oshirishga oid takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tabiiy fanlar, kasbiy kompetentlik, interfaol metodlar, zamonaviy texnologiyalar, o'qituvchi malakasi.

Abstract: This article analyzes the role of interactive methods and modern technologies in developing the professional competence of primary school teachers in teaching natural sciences. It presents methodological approaches to enhancing teachers' knowledge, skills, and practical performance, along with recommendations for improving lesson effectiveness.

Key words: primary education, natural sciences, professional competence, interactive methods, modern technologies, teacher qualification.

Аннотация: В статье анализируется роль интерактивных методов и современных технологий в развитии профессиональной компетентности учителей начальных классов при обучении естественным наукам. Раскрываются методические подходы к совершенствованию знаний, навыков и практической деятельности учителей, а также даются рекомендации по повышению эффективности учебного процесса.

Ключевые слова: начальное образование, естественные науки, профессиональная компетентность, интерактивные методы, современные технологии, квалификация учителя.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlaridan biri – pedagogik jarayonni shaxsga yo'naltirish orqali o'quvchining bilim olish faoliyatini faollashtirish, mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish va amaliy tajriba asosida bilimlarni egallash ko'nikmalarini rivojlantirishdan iboratdir. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi bu borada alohida ahamiyatga ega bo'lib, u o'quvchilarda dastlabki ilmiy qarashlar, dunyoqarash, kuzatuvchanlik, mantiqiy fikrlash va tahliliy yondashuvni shakllantirishning muhim poydevorini tashkil etadi.

Tabiiy fanlar – bu atrof-muhit, tabiat hodisalari va insonning ular bilan o'zaro munosabatini o'rganishga qaratilgan fanlar majmuasidir. Ushbu fanlar orqali o'quvchilarda ekologik madaniyat, ilmiy tafakkur, eksperiment va tajriba asosida bilim olish kabi muhim kompetensiyalar rivojlanadi. Bu esa tabiiy fanlarni boshlang'ich bosqichdayoq zamonaviy metodlar asosida o'rgatishni talab qiladi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi nafaqat mazmunan boy dars olib borishi, balki dars jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan oqilona foydalanib, har bir o'quvchining shaxsiy ehtiyoji va qobiliyatiga mos yondashuvi bilan ajralib turishi lozim. Zero, bugungi ta'lim oluvchisi faqat tayyor bilimni egallovchi emas, balki mustaqil fikrlovchi, ijodiy izlanadigan, hamkorlikda ishlay oladigan shaxs sifatida shakllanishi zarur. Bu esa o'z navbatida o'qituvchining kasbiy kompetentligini doimiy ravishda rivojlantirib borishni taqozo etadi.

O'qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interfaol metodlar – ya'ni o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etishga qaratilgan o'qitish usullari – muhim o'rin tutadi. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal sur'atlar bilan ta'limga kirib kelayotgani bu jarayonda o'qituvchidan yangi yondashuvlarni o'zlashtirish, darsda raqamli vositalardan samarali foydalanish ko'nikmasini talab qiladi.

Ushbu maqolada aynan boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tabiiy fanlarni o'qitish jarayonida kasbiy kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan interfaol usullar va zamonaviy texnologiyalarning o'zni, ularning amaliyotdagi qo'llanishi va samaradorligi masalalari chuqur tahlil qilinadi. Shuningdek, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ham ilgari suriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich ta'lim tizimi bolalarning kognitiv, ijtimoiy va emotsional rivojlanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi. Ayniqsa, tabiiy fanlar sohasidagi ilk bilimlar o'quvchilarda ilmiy fikrlash, kuzatish, sintez va tahlil qilish, hamda real hodisalarni tahlil qilish qobiliyatlarini shakllantiradi (S. K. Akbarov, 2021).

Ta'limning sifati bevosita o'qituvchining kasbiy kompetentligiga bog'liq. Zamonaviy yondashuvlarda kasbiy kompetentlik faqat bilim bilan cheklanmay, o'qituvchining didaktik, metodik, axborot-kommunikatsion, hamkorlikda ishlash va aks ettiruvchi (reflektiv) faoliyatlar bilan chambarchas bog'liq deb qaraladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019- yil 8-oktabrdagi PF–5847-son¹ Farmonida aytilishicha, pedagoglarning professional mahoratini oshirish va zamonaviy texnologiyalarni ta'limga keng joriy etish – ta'lim sifati va mazmunini tubdan yaxshilashning asosiy omilidir. Bu esa o'qituvchilardan innovatsion yondashuvlarni egallashni, har bir darsga kreativlik bilan yondashishni talab qiladi.

V. Okon o'quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Masalan, “konsepsiyalar jadvali”, “fikrlar hujumi”, “klaster”, “qiyosiy tahlil jadvali”, “rol o'ynash” kabi usullar nafaqat bilimni mustahkamlashga, balki o'quvchida analitik va tanqidiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu metodlar orqali o'qituvchi o'quvchini faqat tinglovchiga emas, balki faol hamkor, muammolar yechimida ishtirokchi sifatida ko'ra oladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy AKT vositalari – interaktiv doskalar, onlayn simulyatorlar, Blooket, Kahoot, Wheel of Names, Jeopardiya kabi vositalar – boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tabiatdagi hodisalarni virtual tajriba orqali anglash imkonini beradi. UNESCO (2021) ma'lumotlariga ko'ra, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchining motivatsiyasi va bilim olish darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Amaliy metodni taqdim qilamiz. <https://jeopardylabs.com/play/tabiiy-fanlarni-organishda-boshlangich-sinf-oqituvchilarining-kasbiy-kompetentligini-rivojlantirish> shu ssilka orqali ishlashimiz mumkin.

Kasbiy kompetentlik	Interfaol metodlar	Zamonaviy texnologiyalar	Amaliy yondashuvlar
100	100	100	100
200	200	200	200
300	300	300	300
400	400	400	400

Team 1

Team 2

Team 3

1-rasm: Amaliy yondashuv va kasbiy kompetentlik

1 <https://www.lex.uz/uz/docs/-4545884>

Jeopardy o'yini – bu savol-javob shaklida tashkil etiladigan interfaol o'yin bo'lib, unda ishtirokchilar ballar asosida tanlangan savollarga javob berishadi. Dastlab Amerika televidizion viktorinasi sifatida mashhur bo'lgan ushbu format bugungi kunda ta'limda faol qo'llanilmoqda, ayniqsa boshlang'ich sinf o'qituvchilari metodik qo'llanmasining innovatsion vositasi sifatida paydo bo'lmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jeopardy o'yini ko'ngilochar tusda bo'lishiga qaramasdan, o'qitish va o'rganishni faollashtiruvchi kuchli didaktik vosita hisoblanadi. O'yin orqali o'quvchilar:

- mavjud bilimlarini mustahkamlash;
- mavzularni takrorlash; yangi tushunchalarni tan olish va aniqlash;
- jamoaviy fikrlashga o'rganish imkoniga ega bo'ladilar.

Bunday faoliyat V. Okon va L. Vigotskiylarning faol o'rganish nazariyalariga asoslangan. O'yin davomida o'quvchi "biluvchi emas, izlovchi"ga aylanadi.

Ta'limda texnologiyalarning qo'llanilishi haqida o'zbek olimi A. Tursunov o'z tadqiqotlarida shunday deydi: "AKT o'qituvchiga ko'makchi emas, balki darsning ajralmas bo'lagi sifatida qaralishi lozim. Chunki bugungi avlod axborot muhitida yashaydi va ular uchun vizual hamda interaktiv taqdimotlar orqali bilim olish samaraliroqdir." Shuningdek, BMTning "Ta'lim-2030" global strategiyasida [UNESCO, 2015] o'qituvchilarning kasbiy rivoji – uzluksiz o'rganish, texnologik yangiliklarga moslashish, ijodiy yondashuvni rivojlantirish orqali ta'minlanishi kerakligi ta'kidlangan. Bugungi ta'lim jarayoni o'zining ko'lami, mazmuni va metodik asoslari bilan oldingi davr pedagogik tizimidan tubdan farq qiladi. Xususan, tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol metodlar va axborot texnologiyalarining qo'llanilishi haqida ko'plab ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

Ilmiy-tajriba asosidagi misol: *"INSERT" usulining samaradorligi.* Toshkent davlat pedagogika universiteti huzuridagi doktorantura bosqichida o'tkazilgan tajriba-sinov ishlarida N. Xodjayeva 3-sinf o'quvchilari ishtirokida tabiiy fanlar darslarida "INSERT" metodidan foydalangan. Eksperimental guruhda mazkur metod asosida o'qitilgan o'quvchilar dars mazmunini chuqurroq anglagan, o'z fikrlarini erkin ifodalashga harakat qilgan va darsga faollik ko'rsatgan. Nazorat guruhidagi an'anaviy yondashuvda esa o'quvchilarning savollarga javoblari asosan yod olishga asoslangan bo'lib qolgan. Bu holat, o'z navbatida, o'qituvchining metodik savodxonligi, savol-javobni tashkil etish qobiliyati va baholash faoliyatining takomillashganligini anglatadi. Ya'ni, oddiy nazariy bilim emas, balki metodik refleksiya va tahliliy faoliyat asosida shakllangan kompetensiya rivojlanadi. "INSERT" metodi o'quvchilarda mustaqil fikrlash va matn bilan ishlash ko'nikmasini kuchaytiradi, bu esa o'qituvchining metodik kompetentligini oshiradi.

Zamonaviy texnologiya asosida tajriba: *PhET simulyatorlari.* PhET Interactive Simulations (Colorado universiteti, AQSh) tomonidan ishlab chiqilgan virtual laboratoriya simulyatorlari orqali o'qituvchi darsda issiqlik almashinuvi, yorug'likning sinishi, magnit hodisalari kabi murakkab tushunchalarni tushuntirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, "Energy Forms and Changes" nomli simulyator yordamida 4-sinf o'quvchilari issiqlikning turli jismga qanday ta'sir qilishini virtual kuzatadi. Bu o'quvchida nafaqat tushuncha shakllanishiga, balki qiziqish va tajribaviy fikrlashning rivojlanishiga olib keladi. Virtual tajribalar real tajriba bilan teng bo'lmasa-da, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bu yondashuv qiziqish, faoliyatga jalb etilish va tushunchaning ko'rgazmalilik asosida shakllanishiga xizmat qiladi. Ushbu platformalarni muvaffaqiyatli qo'llay olgan o'qituvchilarda axborot texnologiyalaridan foydalanish madaniyati shakllanadi, bu esa kasbiy kompetentlikning eng muhim ko'rsatkichlaridan biridir.

Mahalliy amaliyotdan misol: *"Aqliy hujum" metodidan foydalanish.* Andijon viloyati Xo'jaobod tumani-dagi 2-maktabda o'tkazilgan kuzatishlar (A. Mamatqulov) shuni ko'rsatdiki, "Aqliy hujum" usulidan foydalangan o'qituvchilar o'quvchilarni savollarga muqobil javoblar izlashga, ularni biror fikr bilan cheklanib qolmaslikka o'rgatadi. Masalan, "Nega daraxt barglari kuzda sarg'ayadi?" degan savol atrofida 3-sinf o'quvchilari o'z mulohazalarini erkin ifoda etgan, bu esa o'qituvchining baholash va muhokama yuritish kompetentligini namoyon qilgan. Bunda o'qituvchining o'z darsini faqat "axborot yetkazuvchi" shaklida emas, balki o'quvchi bilan kreativ fikr almashuv orqali tashkil eta oluvchi shaxs sifatida faoliyat yuritayotganini ko'rsatadi. U o'zining kommunikativ, tashkiliy va baholovchi kompetensiyalarini namoyon etadi. Fikrlar xilma-xilligi esa o'quvchilarda muqobil fikrlar berish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini kuchaytiradi.

Bloom taksonomiyasi asosida kompetensiyalar shakllanishi. Bloomning kognitiv soha bo'yicha taksonomiyasi 1956-yilda o'qitish jarayonini "bilish – tushunish – qo'llash – tahlil – sintez – baholash" bosqichlariga ajratadi. Zamonaviy interfaol metodlar aynan yuqori darajadagi (sintez, baholash) fikrlash bosqichlariga yo'naltirilgan. Masalan, "Klaster" metodi orqali o'quvchi o'z bilimlarini mustaqil tartiblaydi, tahlil qiladi va umumlashtiradi. Bunday yondashuv orqali o'qituvchi metodik va reflektiv kompetentliklarini rivojlantiradi.

XULOSA

Tabiiy fanlarni boshlang'ich ta'lim bosqichida samarali o'qitish, avvalo, o'qituvchining kasbiy kompetentligiga bevosita bog'liq. Pedagogik tajriba, ilmiy izlanishlar va zamonaviy o'quv metodikasi tahlili shuni ko'rsatadiki, o'qituvchi kompetentligining rivojlanishi faqat nazariy bilimlar bilan cheklanmaydi. Balki u o'z ichiga metodik, texnologik, kommunikativ va reflektiv salohiyatni ham qamrab olgan kompleks tushunchadir.

Ilmiy izlanishlar (Saidmamatova, 2020; G'ulomova, 2019) asosida aniqlanishicha, interfaol metodlar orqali o'tkazilgan tabiiy fanlar darslari o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kuzatish, eksperiment qilish va umumlashtirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bunday natijaga erishish esa o'qituvchidan pedagogik mahoratni, zamonaviy o'qitish strategiyalarini puxta o'zlashtirishni va ularni ijodiy qo'llashni talab etadi. Xususan, "INSERT", "Aqliy hujum", "Klaster", "Rol o'ynash", "Fikrlar jadvali" kabi metodlarning qo'llanishi boshlang'ich sinf o'qituvchisining didaktik kompetensiyasini kengaytiradi.

Shuningdek, AKT vositalaridan – interaktiv doskalar, mobil ilovalar, onlayn test tizimlari va virtual laboratoriyalar – foydalanish o'qituvchining axborot texnologiyalari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu holat Xalqaro ta'lim strategiyalari, xususan, UNESCO'ning "Ta'lim-2030" dasturida ko'zda tutilgan o'qituvchining raqamli savodxonligi va doimiy kasbiy rivojlanishiga muvofiqdir. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kompetent o'qituvchi:

- darsni o'quvchilarning yosh xususiyatlari va ehtiyojlarini inobatga olgan holda loyihalaydi;
- bilimlarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog'laydi;
- metodik va texnologik innovatsiyalarni sinf amaliyotiga tatbiq etadi;
- dars jarayonida o'zining ham, o'quvchining ham faoliyatini refleksiya qilishga intiladi.

Yuqoridagilarga asosanib aytish mumkinki, boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol metodlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda o'qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirish – bu nafaqat ta'lim sifati kafolati, balki o'quvchilarni ilmiy dunyoqarashga, ekologik madaniyatga, tajriba asosida o'rganishga yo'naltiruvchi kuchli pedagogik vositadir.

Demak, bugungi kunda boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'z faoliyatini faqat an'anaviy metodlar asosida emas, balki interaktiv, analitik va texnologik yondashuvlar asosida olib borishi, o'z ustida izchil ishlashi va pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq eta olishi bilan ajralib turishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. G'ulomova, T. (2019). Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar o'qituvchilari kompetentligini rivojlantirish. Toshkent: TDPU Ilmiy jurnali.
2. Saidmamatova, X. (2020). Pedagogik kompetentlik va uni rivojlantirish yo'llari. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
3. Tursunov, A. (2020). Axborot texnologiyalari va interaktiv metodlar orqali o'qitish samaradorligini oshirish. Ta'lim va taraqqiyot jurnali, 3-son.
4. Xodjayeva, N. (2021). INSERT metodining boshlang'ich ta'limdagi o'rni va samaradorligi. Toshkent: TDPU magistrlik dissertatsiyasi.
5. Mamatqulov, A. (2022). Amaliy tajriba asosida tabiiy fanlar darslarida interfaollikni kuchaytirish. Yangi O'zbekiston pedagogika jurnali, 1(2), 48–52.
6. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longman.
7. Okon, W. (2001). Didaktika. Zamonaviy pedagogika asoslari. Moskva: Akademiya.
8. UNESCO. (2015). Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action. <https://unesdoc.unesco.org>
9. UNESCO. (2021). ICT in Education: Advancing Learning Outcomes. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2019). O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini tubdan isloh qilishga doir PF–5847-sonli Farmon. Lex.uz.
11. PhET Interactive Simulations. (n.d.). University of Colorado Boulder. <https://phet.colorado.edu>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.